

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

NAMIK YÜKSEL/ TÜRKİYE

(Başvuru no. 28791/10)

KARAR

8. madde • Aile hayatı • Başvuranın, eşiyle birlikte aynı ceza infaz kurumunda kalan dört yaşındaki oğluyla görüşmesine kısıtlama getirilmesi • Yerel makamların, başvuranın oğluyla haftada bir saat kapalı görüş yapmasına ve eşi ve oğluyla ayda bir saat açık görüş yapmasına izin vererek, makul olarak beklenebilecek gerekli tüm adımları atmış olmaları • Davanın kendine özgü koşullarında, çatışan menfaatler arasında adil bir dengenin kurulmuş olması

Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır.
Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

STRAZBURG

27 Ağustos 2024

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Namik Yüksel/ Türkiye davasında,

Başkan,

Arnfinn Bårdsen,

Hâkimler,

Jovan Ilievski,

Pauliine Koskelo,

Saadet Yüksel,

Lorraine Schembri Orland,

Davor Derenčinović,

Gediminas Sagatys,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Dorothee von Arnim'in katılımıyla
Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine, bir Türk vatandaşı olan Namık Yüksel'in ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ("AİHM" veya "Mahkeme"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, 15 Nisan 2010 tarihinde yapmış olduğu başvuruyu (no. 28791/10),

Sözleşme'nin 8 ve 14. maddeleri kapsamındaki şikâyetlerin Türk Hükûmetine ("Hükûmet") bildirilmesine ilişkin kararı,

Tarafların beyanlarını dikkate alarak,

2 Temmuz 2024 tarihinde yapılan kapalı müzakerelerin ardından,

Aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Başvuru, başvuranın aile hayatına saygı gösterilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgilidir. Olay tarihinde hapis cezası infaz edilmekte olan başvuran, ulusal makamların, aynı ceza infaz kurumunda eşiyle birlikte kalan dört yaşındaki oğluyla yeterli zaman geçirmesine izin vermediğinden şikâyetçi olmuştur. Dava, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki hususları gündeme getirmektedir.

OLAYLAR

2. Başvuran, 1966 doğumlu olup; İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran, İstanbul Barosuna kayıtlı Avukat E.U. Yıldırım tarafından temsil edilmiştir.

3. Hükûmet, kendi görevlisi Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilmiştir.

4. Dava konusu olaylar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

5. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, 16 Ağustos 2006 tarihinde, başvuran ve eşini, terör örgütüne yardım ve yataklık etme suçundan mahkûm etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, başvuran ve eşinin her birine üç yıl dokuz ay hapis cezası verilmesine

hükmetmiştir.

6. Başvuranın eşinin hapis cezası, 5 Ocak 2009 tarihinde, Bakırköy Ceza İnfaz Kurumunda infaz edilmeye başlanmıştır. Başvuranın eşi, 2 Mart 2009 tarihinde, dört yaşındaki oğluyla birlikte Gebze Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Başvuranın eşinin talebi üzerine, oğlu ile birlikte, Gebze Ceza İnfaz Kurumunda, terörle ilgili suçlardan hüküm giyenlerin tutulduğu hücre yerine, on iki kişinin barındırılabilceği 5 no.lu hücreye yerleştirilmiştir.

7. Başvuranın cezası, 5 Ocak 2009 tarihinde, Metris Ceza İnfaz Kurumunda infaz edilmeye başlanmıştır. Başvuran, 29 Ocak 2009 tarihinde, Amasya Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir.

8. Sonrasında, başvuran, eşi ve oğluyla görüşebilmek için, kaldıkları Gebze Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmek üzere Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne başvuruda bulunmuştur. Genel Müdürlük başvuranın talebini kabul etmiş ve başvuran, 2 Kasım 2009 tarihinde, Gebze Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Başvuran, terörle ilgili suçlardan hüküm giyenler için ayrılan B-1 no.lu hücreye yerleştirilmiştir.

9. Başvuran, 13 Kasım 2009 tarihinde, Gebze İnfaz Hâkimliğine bir dilekçe sunmuştur. Başvuran, dilekçesinde, talebi üzerine, eşiyle ve oğluyla daha sık görüşebilmek için kaldıkları Gebze Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini ve bu kurumda eşi ve oğluyla kapalı görüş yapabildiğini, ayrıca ayda bir kez de onlarla açık görüş yapabileceğini belirtmiştir. Bununla birlikte, başvuran, söz konusu zamanda bakıma ihtiyacı olduğu için annesiyle birlikte ceza infaz kurumunda bulunan çocuğunun, ilgili Tüzük uyarınca aynı ceza infaz kurumunun kadınlar bölümünde annesiyle birlikte kalmasına izin verilmesine karşın, çocuğun babasıyla vakit geçirmesine yönelik herhangi bir hüküm bulunmadığından şikâyetçi olmuştur. Başvuran, bu yasal yaklaşımın cinsiyetçi ve mantığa aykırı olduğunu ve kendi kanaatine göre çocuğun psikolojik sağlığını dikkate almadığını ileri sürmüştür. Başvuran, ayrıca, ebeveynlerin oğullarıyla birlikte ortak bir alanda vakit geçirememesinin çocuk açısından olumsuz sonuçlar doğuracağını iddia etmiştir. Yukarıdaki hususlar ışığında, başvuran, infaz hâkimliğinden, ceza infaz kurumu idaresine kendisinin mesai saatleri içerisinde (gün içinde) çocuğuyla görüşebileceği uygun bir ortam sağlanması ve çocuğun her iki ebeveyniyle aynı anda iletişim kurabileceği düzenli görüşmeler yapılması yönünde talimat vermesini talep etmiştir.

10. Aynı gün, ceza infaz kurumu müdürü, müdür yardımcısı, psikolog, doktor, öğretmen ve infaz koruma baş memurundan oluşan Gebze Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu (“Gözlem Kurulu”), başvuranın talebini incelemiştir. Gözlem Kurulu, kararında, altı yaşından küçük ve bakıma muhtaç çocukların ceza infaz kurumunda anneleriyle birlikte kalabileceğini düzenleyen Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük’ün 70 § 1 maddesini dikkate almıştır (bk. aşağıda 17. paragraf). Bu hükmü göz önünde bulunduran Gözlem Kurulu, çocuğun babasının (başvuranın) kaldığı hücrede kalmasına izin vermemeye karar vermiştir. Bununla birlikte, Gözlem Kurulu, insani gerekçelerle, babanın her Perşembe gerçekleşecek olan kapalı görüş sırasında bir saat boyunca ziyaret bölümünde çocuğuyla fiziksel temas kurmasına izin verilmesine karar vermiştir. Ayrıca, Gözlem Kurulu, çocuk ve ebeveynlerin aylık görüşler sırasında bir saat görüşebileceklerine karar vermiştir.

11. Gözlem Kurulunun yukarıda belirtilen kararının ardından, 4 Aralık 2009 tarihli bir kararla, Gebze İnfaz Hâkimliği, başvuranın 13 Kasım 2009 tarihli dilekçesini incelemiştir (bk. yukarıda 9. paragraf). İnfaz Hâkimliği, Gözlem Kurulunun kararının hukuka uygun olduğuna hükmederek başvuranın talebini reddetmiştir.

12. Başvuran, 16 Aralık 2009 tarihinde, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı Gebze Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunmuştur. Başvuran, itirazında, oğlunun kendi hücresinde ya da bakımı altında kalmasını talep etmediğini, sadece hafta boyunca günün belirli saatlerinde, ceza infaz kurumunun ziyaret bölümleri ya da hobi odaları gibi uygun alanlarda oğluyla görüşmesine izin verilmesini talep ettiğini belirtmiştir. Başvuran, çocukların ceza infaz kurumunda anneleriyle birlikte kalmalarını öngören tüzüğün, çocukların babalarıyla birlikte kalmalarını açıkça engellemediğini ileri sürmüştür. Dolayısıyla, mevzuatın kendi lehine yorumlanması ve oğluyla daha fazla zaman geçirmesine izin verilmesi mümkündür. Başvuran, hükümlü bir kişi olarak, haftada on saatini ceza infaz kurumunu açık bir alanında diğer hükümlülerle sosyalleşerek geçirme hakkına sahip olduğunu ve tabi olduğu ceza infaz kurumu rejimi nedeniyle bu haktan yararlanamaması nedeniyle, bu zamanı çocuğuyla geçirebileceğini belirtmiştir. Başvuran, son olarak, talebinin yalnızca kendi durumu açısından değil, aynı zamanda çocuğunun hakları da dikkate alınarak değerlendirilmesini istemiştir.

13. Gebze Ağır Ceza Mahkemesi, 21 Aralık 2009 tarihinde, Gebze İnfaz

Hâkimliğinin 4 Aralık 2009 tarihli kararını onaylayarak başvuranın itirazını reddetmiştir (bk. yukarıda 11. paragraf).

14. Başvuran, 26 Haziran 2010 tarihinde, ceza infaz kurumundan tahliye edilmiştir. Başvuranın eşinin cezasının infazı, serbest bırakıldığı 17 Ekim 2011 tarihine kadar devam etmiştir.

İLGİLİ HUKUKİ ÇERÇEVE

I. İLGİLİ İÇ HUKUK

15. Sözleşmenin 41. maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“Aile, Türk toplumunun temelidir.

...

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.”

16. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un ilgili hükümleri aşağıdaki gibidir:

Madde 65

Hükümlünün bakıma muhtaç çocuklarının barındırılması

“(1) Anaları hükümlü olup da dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan sıfır-altı yaş grubundaki çocuklar, analarının yanında kalabilirler. Bu çocuklar gündüzleri ceza infaz kurumu bünyesindeki veya Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya diğer kurum ve kuruluşlara ait kreş ve gündüz bakımevlerinde barındırılırlar.

(2) Analarının yanında kalan çocuklara, yaş ve durumlarına ve ihtiyaçlarına göre yiyecek ve içecek verilir.

(3) Üç yaşını doldurmuş çocuklar, hâkim kararıyla çocuk yuvalarına veya yetiştirme yurtlarına yerleştirilebilirler. Bu çocukların belirlenecek bir program ve usule göre zaman zaman analarıyla temasları sağlanır.”

Madde 83

“(1) Hükümlü, (...) eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları (...) tarafından haftada bir kez (...) yarım saatten az ve bir buçuk saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir.

...

(3) Görüşler, koşul ve süreleri Adalet Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle kapalı ve açık olmak üzere iki biçimde yaptırılır.”

17. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük’ün 70. maddesi, 5275 sayılı Kanun’un 65. maddesinde yer alan içerikle aynıdır (bk. yukarıda 16. paragraf).

18. Söz konusu tarihte yürürlükte olan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret

Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in ilgili maddeleri aşağıdaki gibidir:

Madde 5

"1. ...

(d)Hükümlü ve tutuklular, üç hafta kapalı görüş ve bir hafta açık görüş olmak üzere, bu Yönetmelik'te belirtilen yakınları ile ayda dört kez ve haftada bir kez olacak şekilde görüşme yapabilir.

..."

Madde 7-Kapalı görüş

"1. Kapalı görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin her türlü maddi temasının önlenildiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebilecek şekilde izlenebildiği ve ceza infaz kurumu idaresinin bu iş için tahsis ettiği özel bölümde yapılan görüşmelerdir.

..."

Madde 9-Ziyaret edebilecek kişiler

"1. Hükümlü ve tutuklular; eşi, anne, babası, büyükanne ve büyükbabası, çocuğu, torunu, kardeşi, gelini, damadı, kayınbiraderi (...) ile görüşebilir.

...

3. Aynı ceza infaz kurumunda barındırılmakta olan hükümlü veya tutuklular, yukarıdaki fıkra da sayılan kişilerden olmaları şartıyla bu Yönetmelik hükümleri kapsamında birbirleriyle görüşebilir."

II. İLGİLİ ULUSLARARASI BELGELER

A. Birleşmiş Milletler belgeleri

19. 20 Kasım 1989 tarihinde New York'ta imzalanmış olan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri aşağıdaki gibidir:

"...

Madde 3

1. Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün eylemlerde, çocuğun yüksek yararı temel düşüncedir.

2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar.

...

Madde 9

1. (...) Taraf Devletler, çocuğun, ana-babasından, onların rızası dışında ayrılmamasını güvence altına alırlar.

...

3. Taraf Devletler, ana-babasından veya bunlardan birinden ayrılmasına karar verilen çocuğun, kendi yüksek yararına aykırı olmadıkça, ana-babanın ikisiyle de düzenli bir

NAMIK YÜKSEL/ TÜRKİYE KARARI
biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına saygı gösterirler.

...

Madde 18

1. Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çabayı gösterirler. Çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana-babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilere düşer. Bu kişiler her şeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket ederler.

...”

20. Erken Çocuklukta Çocuk Haklarının Uygulanmasına İlişkin 7 No.lu Genel Yorumunda (2005), BM Çocuk Hakları Komitesi, küçük çocukların Sözleşme’de yer alan bütün haklara sahip olduklarının ve bu hakların yaşama geçirilmesi açısından erken çocukluğun kritik bir evre olduğunun Taraf Devletlerce tanınmasını teşvik etmeyi amaçlamıştır. Çocuğun yüksek yararı, özellikle, aşağıdaki şekilde ifade edilen 13. paragrafta incelenmiştir:

“13. Çocuğun yüksek yararı. Madde 3, çocuğu ilgilendiren her konu ve faaliyette çocuğun yüksek yararının en başta gözetilmesi gerektiği ilkesini düzenlemektedir. Göreceli olgunlaşmamışlıkları nedeniyle, küçük çocuklar, görüşleri ve gelişen kapasiteleri de dikkate alınarak, kendi esenliklerini etkileyecek kararlarda ve eylemlerde haklarının ve menfaatlerinin değerlendirilmesi ve temsil edilmesi bakımından sorumlu yetkililere bağımlıdırlar. Yüksek yarar ilkesi, (erken dönem çocuklukla en fazla ilgili olan 9, 18, 20 ve 21. maddeler de dâhil olmak üzere) Sözleşme metninde sık sık yer almaktadır. Çocuklarla ilgili bütün eylemlerde yüksek yarar ilkesinin gözetilmesi gerekir; bu ilke, çocukların haklarının korunmasına, yaşama, büyüme ve refahlarının sağlanmasına yönelik aktif önlemlerle birlikte çocuk haklarının gerçekleşmesinde gündelik sorumluluklar taşıyan ana-babalarla diğerlerinin desteklenmesine ve kendilerine yardımcı olunmasına ilişkin önlemleri gerektirir:

(a) Bireysel olarak çocukların yüksek yararı. Çocuğun bakımı, sağlığı, eğitimi vb. ile ilgili bütün kararlarda yüksek yarar ilkesi gözetilmelidir. Buna, ana-babanın, profesyonellerin ve çocuklardan sorumlu başkalarının alacakları kararlar da dâhildir. Taraf Devletler, bütün hukuksal işlemlerde küçük çocukların çocuğun yararını gözetken bir kişi tarafından bağımsız olarak temsil edilmesini ve çocukların kendi görüş ve tercihlerini dile getirebilecekleri her durumda dinlenilmelerini sağlayacak hükümler getirmeye teşvik edilir...;

21. Kadın Mahpuslara Muamele ve Kadın Suçlular için Hapis Dışı Tedbirlere Dair Birleşmiş Milletler Kurallarının (Bangkok Kuralları) ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“...

Kural 49

Çocukların ceza infaz kurumunda anneleriyle birlikte kalmalarına izin verilmesine ilişkin kararlar, çocukların yüksek yararına dayandırılır. Anneleriyle birlikte ceza infaz kurumunda bulunan çocuklara asla mahpus muamelesi yapılamaz.

Kural 52

1. Bir çocuğun annesinden ne zaman ayrılacağına ilişkin kararlar, ilgili ulusal yasalar çerçevesinde bireysel değerlendirmelere ve çocuğun yüksek yararına dayandırılır.
 2. Çocuğun ceza infaz kurumundan çıkarılması süreci, ancak çocuk için alternatif bakım düzenlemeleri belirlendikten sonra ve yabancı uyruklu mahpuslar söz konusu olduğunda ise konsolosluk yetkililerine danışılarak hassasiyetle yürütülür.
- ...”

B. Avrupa Konseyi Belgeleri

22. Bakanlar Komitesinin üye Devletlere yönelik, Ceza İnfaz Kurumunda Tıbbi Bakımın Ahlaki ve Kurumsal Yönleri ile İlgili R (98) 7 sayılı Tavsiye Kararı (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 8 Nisan 1998 tarihinde Bakan Vekillerinin 627. toplantısında kabul edilmiştir) aşağıdaki hükmü içermektedir:

Kural 69

“Psikolojik ve duygusal bağlarını sürdürmek ve iyi sağlık durumlarını muhafaza ettirmek için ihtiyaç duydukları dikkat ve bakımın anne tarafından sağlanabilmesi amacıyla, çok küçük çocukların tutuklu annelerinin yanında kalmalarına imkân tanınmalıdır.”

23. Bakanlar Komitesinin üye Devletlere yönelik, ebeveynleri ceza infaz kurumunda bulunan çocuklara dair CM/Rec (2018) 5 sayılı Tavsiye Kararının (4 Nisan 2018 tarihinde Bakan Vekillerinin 1312. toplantısında Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiştir) ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

II. Temel ilkeler

1. Ebeveynleri ceza infaz kurumunda bulunan çocuklara, insan haklarına saygı gösterilerek ve özel durumları ve ihtiyaçları dikkate alınarak muamele edilir. Bu çocuklara, kendilerini etkileyebilecek kararlarla ilgili olarak görüşlerinin doğrudan veya dolaylı olarak dinlenmesi imkânı tanınır. Çocuğun yüksek yararına, aile hayatına ve mahremiyetine saygı da dâhil olmak üzere çocuğun korunmasını sağlayan tedbirler gibi, tutukluluğun başlangıcından itibaren ve tahliye sonrasında ceza infaz kurumundaki ebeveynin rolünü destekleyen tedbirler de bunun ayrılmaz bir parçasıdır.
2. Hapis cezasının öngörüldüğü durumlarda, etkilenen çocukların hakları ve yüksek yararları göz önünde bulundurulmalı ve özellikle de asıl bakım sağlayan bir ebeveyn söz konusu olduğunda, mümkün ve uygun olduğu ölçüde tutuklamaya alternatif tedbirlere başvurulmalıdır.
3. Bir ebeveynin tutuklanması durumunda, çocuklarına yakın bir kuruma

NAMIK YÜKSEL/ TÜRKİYE KARARI
yerleştirilmesine özellikle dikkat edilir.

4. Hükümlülerin çocuklarının ikamet ettiği bir Devlete veya bu Devletten nakledilmesine karar verilirken, naklin rehabilitasyon amacı dikkate alındığında çocuğun yüksek yararına gereken özen gösterilir.

...

IV. Hapis koşulları

Yerleştirme, iletişim, irtibat ve ziyaretler

16. Adaletin tecelli ettirilmesi, asayiş ve güvenlik gereklilikleriyle ilgili hususlar dışında, hapsedilen bir ebeveynin belirli bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesi, uygun olduğu durumlarda ve çocuğunun yüksek yararı doğrultusunda, çocuk ile ebeveyn arasındaki iletişimin, ilişkilerin ve ziyaretlerin mali veya coğrafi açıdan aşırı bir yük olmadan sürdürülmesini kolaylaştıracak şekilde yapılır.

17. Çocukların, normal koşullarda, ebeveynin tutuklanmasından sonraki bir hafta içerisinde ve o andan itibaren düzenli ve sık olarak, hapsedilen ebeveynlerini ziyaret etmelerine izin verilmelidir. İlke olarak, çocukların ziyaretlerine haftada bir kez ve çok küçük çocukların, uygun görüldüğü takdirde, daha kısa ve sık bir şekilde ziyaret yapmalarına izin verilmelidir.

18. Ziyaretler, çocuğun okula devam gibi hayatının diğer unsurlarına müdahale etmeyecek şekilde düzenlenir. Haftalık ziyaretlerin uygun olmadığı durumlarda, daha fazla çocuk-ebeveyn etkileşimine olanak sağlayan orantılı olarak daha uzun ve daha az sıklıkta ziyaretlerin yapılması kolaylaştırılmalıdır.

...

20. Ceza infaz kurumu bekleme ve ziyaret odalarında (biberon ısıtıcısı, alt değiştirme masası, oyuncaklar, kitaplar, resim malzemeleri, oyunlar vb. ile) çocukların kendilerini güvende, iyi karşılanmış ve saygın hissedebilecekleri özel bir alan sağlanmalıdır. Ceza infaz kurumu ziyaretleri, oyun oynamaya ve ebeveynle etkileşime elverişli bir ortam sağlar. Çocuk-ebeveyn ilişkilerinin mümkün olduğunca normal bir ortamda teşvik edilmesi, sürdürülmesi ve geliştirilmesi amacıyla ziyaretlerin tutukevinin yakınında gerçekleştirilmesine izin verilmesi de göz önünde bulundurulmalıdır.

21. Özel ihtiyaçları olan çocukların erişim ve ziyaretlerinin kolaylaştırılması da dâhil olmak üzere, ziyaretin bağlamının çocuğun onuruna ve mahremiyet hakkına saygılı olmasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

...

23. Çocuklara yönelik her türlü güvenlik kontrolü, çocukların onuru ve mahremiyet hakkı ile beraber fiziksel ve psikolojik bütünlük ve güvenlik haklarına da saygı gösteren çocuk dostu bir yaklaşımla gerçekleştirilir. Üst aramaları da dâhil olmak üzere, çocuklara yönelik her türlü müdahaleci arama yasaktır.

...

28. Çocuk-ebeveyn faaliyetleri, düzenli ziyaretlere ek olarak, özel günler (Anneler Günü, Babalar Günü, yıl sonu tatilleri vb.) dolayısıyla uzun süreli cezaevi ziyaretlerini

NAMIK YÜKSEL/ TÜRKİYE KARARI

ve çocuk-ebeveyn ilişkisini ilerletmeye yönelik diğer ziyaretleri de içermelidir. Bu tür özel günlerde, ziyaret alanlarındaki ceza infaz kurumu görevlilerinin ve diğer görevlilerin, ortamı normalleştirmek amacıyla daha az resmi giyinmeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

29. Çocuklara, mümkün ve çocuğun yüksek yararına olduğunda ve uygun bir yetişkinin desteğiyle, ebeveynin hücresi de dâhil olmak üzere, ceza infaz kurumundaki ebeveynlerinin zaman geçirdiği alanları ziyaret etme veya bu alanlar hakkında bilgi (görüntüler de dâhil) alma imkânı sunulur.

30. Ceza infaz kurumundaki ebeveynlerin çocuklarıyla düzenli ve anlamlı temas ve ilişki sürdürmelerini teşvik etmek ve sağlamak ve böylece gelişimlerini korumak için özel tedbirler alınır. Mahpuslarla çocukları arasındaki temasa getirilen kısıtlamalar, kısıtlamanın çocuklar üzerinde yaratabileceği olumsuz etkiyi hafifletmek ve çocukların ceza infaz kurumunda olan ebeveynleriyle duygusal ve sürekli bir bağ kurma haklarını korumak amacıyla, yalnızca istisnai olarak ve mümkün olan en kısa süre için uygulanır.

31. Ceza infaz kurumundaki ebeveyne karşı disiplin yaptırımları veya tedbirlerinin uygulandığı durumlarda dahi çocuğun doğrudan görüşme hakkına saygı gösterilir. Güvenlik gereksinimlerinin kapalı görüşleri gerektirecek kadar fazla olduğu durumlarda, çocuk-ebeveyn bağının desteklenmesini sağlayacak ek tedbirler alınır.

Ceza infaz kurumundaki bebekler

...

36. Bebekler ancak ilgili bebeğin yüksek yararına ve ulusal yasalara uygun olduğu takdirde ebeveynle birlikte ceza infaz kurumunda kalabilir. Bebeklerin ceza infaz kurumunda ebeveynleriyle birlikte kalmalarına izin verilmesine ilişkin kararlar her vakaya özgü bir şekilde alınır. Ebeveyniyle birlikte ceza infaz kurumunda bulunan bebeklere mahpus muamelesi yapılmaz ve bu bebekler, bütün çocuklarla aynı haklara ve mümkün olduğu ölçüde aynı özgürlüklere ve fırsatlara sahip olur.

37. Ebeveyniyle birlikte ceza infaz kurumunda bulunan bebeklerin bakımına yönelik düzenlemeler ve olanaklar, yaşama ve uyuma yerleri de dâhil olmak üzere, çocuk dostu olur ve:

- bebeklerin gelişim, oyun, ayrımcılık yasağı ve dinlenilme hakkını da kapsayan haklarının yanı sıra yüksek yararlarının ve güvenliğinin öncelikli olarak gözetilmesini sağlar;

...

- çocuk-ebeveyn ilişkisinin mümkün olduğu kadar normal bir şekilde gelişmesine izin vererek, ebeveynlerin çocuklarına yönelik uygun ebeveynlik sorumluluğunu yerine getirmelerine imkan tanıyarak ve ceza infaz kurumundaki ebeveynlerin çocuklarıyla zaman geçirmeleri için maksimum olanaklar sağlayarak çocuk ile ebeveyni arasındaki

bağı destekler;

- bebekleriyle birlikte ceza infaz kurumunda yaşayan ebeveynlere çocuklarına bakma, onlara yemek pişirme, onları anaokuluna hazırlama ve onlarla hem ceza infaz kurumu içerisinde hem de açık hava alanlarında oyun oynayarak vakit geçirme fırsatlarının verilmesini sağlayarak onları destekler ve ebeveynlik becerilerinin gelişimini kolaylaştırır;

...

- bebeğin yüksek yararına olmayan durumlar hariç olmak üzere, ceza infaz kurumu dışında yaşayan ebeveyn, kardeşler ve diğer aile üyeleriyle iletişimin sağlanmasına imkân verir.

38. Bir bebeğin ceza infaz kurumundaki annesinden ne zaman ayrılacağına ilişkin kararlar, ilgili ulusal yasalar çerçevesinde bireysel değerlendirmelere ve çocuğun yüksek yararına dayandırılır.

...”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

SÖZLEŞME’NİN 8. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

24. Olay tarihinde hapis cezası infaz edilmekte olan başvuran, Sözleşme’nin herhangi bir maddesine dayanmaksızın, ulusal makamların, aynı ceza infaz kurumunda eşiyile birlikte kalan dört yaşındaki oğluyla yeterli zaman geçirmesine izin vermediğinden şikâyetçi olmuştur.

25. Hangi hukuk kuralının uygulanacağını bulmak mahkemenin görevidir (*jura novit curia*) ilkesi uyarınca, Mahkeme, başvuran tarafından Sözleşme ve Protokolleri kapsamında öne sürülen hukuki gerekçelere bağlı değildir ve başvuranın dayandığı Sözleşme maddeleri veya hükümlerinden farklı olan Sözleşme maddeleri veya hükümleri uyarınca bir şikâyeti inceleyerek şikâyet konusu olayları hukuki açıdan vasıflandırma yetkisi vardır (bk. *Radomilja ve Diğerleri/Hırvatistan* [BD], no. 37685/10 ve 22768/12, § 126, 20 Mart 2018). Mahkeme, somut davada, başvuranın şikâyetinin, ceza infaz kurumunda dört yaşındaki oğluyla görüşmesi yönünden aile hayatına saygı gösterilmesi hakkının ihlal edildiği iddiaları ile ilgili olduğunu kaydetmektedir. Dolayısıyla, Mahkeme, davanın Sözleşme’nin 8. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği kanaatindedir. İlgili hüküm aşağıdaki gibidir:

Madde 8

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği,

ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

1. İç hukuk yollarının tüketilmemesi

26. Hükümet, başvuranın iç hukuk yollarını tüketmemiş olduğunu öne sürmüştür. Bu bağlamda, Hükümet, başvuranın Mahkeme önündeki şikâyetlerinin ceza infaz kurumundaki dört yaşındaki oğlunun velayetiyle ilgili olmasına karşın, dilekçelerinde ulusal makamlara bu yönde bir talepte bulunmadığını, sadece oğluyla daha fazla zaman geçirmek istediğini iddia etmiştir. Yukarıdaki hususlar ışığında, Hükümet, başvuranın şikâyetlerini ulusal makamlar önünde dile getirmediğini ileri sürmüştür.

27. Başvuran, Hükümetin bu başlık altındaki görüşlerine itiraz etmiştir. Başvuran, oğluyla daha fazla zaman geçirme talebini ceza infaz kurumu idaresine sunduğunu ve daha sonra, İnfaz Hâkimliği ve ardından Gebze Ağır Ceza Mahkemesi önünde idarenin kararına itiraz ettiğini belirtmiştir.

28. Mahkeme, [hukuk yollarını] tüketme kuralının amacının, Sözleşmeci Devlete, aleyhine yöneltile bir Sözleşme ihlali iddiasını ele alma ve böylece ihlali önleme veya düzeltme fırsatı tanımak olduğunu yinelemektedir. Mahkeme içtihadına göre, şikâyetin “en azından özü itibarıyla” ortaya konulması koşuluyla, Sözleşme’nin ulusal yargılamalarda açıkça ileri sürülmesinin her zaman gerekli olmadığı doğrudur. Bu durum, başvuranın, ulusal mahkemelere iddia konusu ihlali telafi etme fırsatı vermesi için, iç hukuka dayalı olarak aynı veya benzer etkiye sahip hukuki argümanlar ileri sürmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Ancak, Mahkeme içtihadının da ortaya koyduğu üzere, bir Sözleşmeci Devlete iddia konusu ihlali önleme veya telafi etme fırsatını gerçekten sağlamak, sadece olayların değil, aynı zamanda Mahkemeye sunulan şikâyetin daha önce ulusal merciler nezdinde özü itibarıyla ileri sürülüp sürülmediğinin tespiti amacıyla başvuranın hukuki argümanlarının da dikkate alınmasını gerektirmektedir (bk. yukarıda anılan *Radomilja ve Diğerleri*, § 117). Nitekim Sözleşme kapsamındaki olası bir argümanı görmezden gelen bir başvuranın ihtilaf konusu bir tedbire itiraz etmek için ulusal makamlar önünde başka bir gerekçeye dayanması, ancak daha sonra Sözleşme kapsamındaki argümana dayanarak Mahkemeye başvuruda bulunması, Sözleşme mekanizmasının ikincil niteliğine aykırı olacaktır (bk. *Vučković* ve

Diğerleri/Sırbistan (ilk itiraz) [BD], no. 17153/11 ve 29 diğer başvuru, § 75, 25 Mart 2014). Mahkeme, kendisini başvuranın yerine koyup yeni şikâyetler oluşturma yetkisine sahip olmadığını ve kararını yalnızca şikâyet edilen olgulara dayandırabileceğini yinelemektedir (bk. *Grosam/Çek Cumhuriyeti* [BD], no. 19750/13, §§ 90-91, 23 Haziran 2022).

29. Mevcut davayla ilgili olarak, Mahkeme, başvuranın şikâyetinin, soyut olarak, çocukların ceza infaz kurumunda anneleriyle birlikte kalmalarına izin veren ulusal mevzuatla ilgili olmadığını gözlemlemektedir. Bununla birlikte, başvuranın şikâyetleri, söz konusu tüzüğün çocuğu açısından uygulamadaki sonuçlarıyla ilgilidir. Bu bağlamda, başvuran, çocuğunun kendisiyle kalmasına izin verilmemesinden şikâyet etmemiştir; daha ziyade, ulusal makamların, ilgili Tüzük uyarınca annesinin hücrelerinde kalan oğluyla daha fazla zaman geçirmesine izin verilmesine yönelik gerekli tedbirleri almadıklarından şikâyetçi olmuştur. Bu bağlamda, Mahkeme, ilk olarak, başvuranın Gebze İnfaz Hâkimliğine ve Gebze Ağır Ceza Mahkemesine verdiği dilekçelerde, oğluyla daha fazla zaman geçirmesine izin verilmesini talep ettiğini; ancak, oğlunun kendi hücrelerinde veya bakımında kalmasını amaçlamadığını açıkça belirttiğini gözlemlemektedir (bk. yukarıda 9. ve 12. paragraflar). Bununla birlikte, Gözlem Kurulu, kararında, çocuğun babasıyla (başvuran) birlikte ceza infaz kurumunun erkekler bölümünde kalmasının mümkün olmadığına karar vermiş ve bu karar daha sonra ulusal mahkemeler tarafından da onaylanmıştır (bk. yukarıda 10, 11 ve 13. paragraflar). Bu koşullar altında, içtihat gerekliliklerine uygun olarak, Mahkeme, başvuranın, şikâyetlerine yol açan olgusal arka planı yeterince açıkladığı kanaatinde.

30. Sonuç olarak, Mahkeme, başvuranın aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerini ulusal makamlar önünde dile getirdiğini ve böylece, bu makamlara bu meseleleri inceleme ve Sözleşme'nin 35. maddesinin amaçları doğrultusunda iddia edilen ihlalleri önleme veya telafi etme fırsatının tanındığını değerlendirmektedir (bk. *Marić/Hırvatistan*, no. 50132/12, § 53, 12 Haziran 2014).

31. Bu nedenle, Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmediğine ilişkin itirazının reddedilmesi gerekmektedir.

2. Başvurunun dayanaktan yoksun olduğu ve mağdur sıfatının bulunmadığı iddiası

32. Hükümet, ikincillik ilkesi uyarınca, Sözleşme tarafından güvence altına

alınan temel haklara saygı gösterilmesini sağlamanın ulusal makamlara ait olması gerektiğini belirtmiştir. Sonuç olarak, genel bir kural olarak, davaya ilişkin olguların tespiti ve iç hukukun yorumlanması yalnızca yerel mahkemelerin ve bu konudaki sonuçları Mahkeme için bağlayıcı olan diğer makamların işi olmalıdır. Bu bağlamda, Hükümet, başvuranın şikâyetlerinin ulusal makamlar ve ardından ulusal mahkemeler tarafından dikkatle incelenmiş olması ve bu makamların vardıkları sonuçlardan ayrılmak için somut bir neden bulunmaması nedeniyle, başvuranın şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

33. Hükümet, ayrıca, ulusal makamların, başvuranın ceza infaz kurumunda oğluyla daha fazla zaman geçirmesine izin vermek için gerekli tedbirleri almış olması nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı bakımından mağdur sıfatına sahip olmadığını ileri sürmüştür.

34. Başvuran, Hükümetin bu itirazlarına ilişkin herhangi bir yorumda bulunmamıştır.

35. Hükümetin ikincillik ilkesine dayanarak şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğu yönündeki itirazına ilişkin olarak Mahkeme, Hükümetin benzer bir itirazının *Demirtaş ve Yüksekdağ Şenoğlu/Türkiye* (no. 10207/21 ve 10209/21, §§ 77-78, 6 Haziran 2023) davasında incelendiğini gözlemlemektedir. Mahkeme, bu davada, ikincillik ilkesinin uygulanmasının yetkilerinin alınması durumuyla hiçbir ilgisi olmadığına hükmetmiştir. Mahkeme, ayrıca, Sözleşme ve içtihatlarından doğan ilkelerin uygulanması aşamasında ulusal düzeyde yapılan esasa ilişkin tespitleri inceleme yetkisine ve görevine sahip olduğunu kaydetmiştir. Sonuç olarak, Mahkeme, ikincillik ilkesinin Sözleşme'nin ruhuna zarar verecek şekilde kullanılamayacağına karar vererek, Hükümet tarafından ileri sürülen itirazı reddetmiştir. Dolayısıyla, Mahkeme, somut davada bu tespitlerden ayrılmayı gerektirecek herhangi bir neden bulunmaması nedeniyle Hükümetin itirazını reddetmektedir.

36. Hükümetin başvuranın mağdur sıfatına ilişkin itirazı ile ilgili olarak, Mahkeme, bu itirazın 8. madde kapsamındaki şikâyetin esasıyla yakından bağlantılı olduğu (bk. *Kacper Nowakowski/Polonya*, no. 32407/13, § 55, 10 Ocak 2017) ve aşağıda açıklanan nedenlerle incelenmesinin gerekli olmadığı kanaatindedir (bk. aşağıda 51-63. paragraflar; ayrıca aynı yaklaşım için bk. *Giorgioni/İtalya*, no. 43299/12, § 51, 15 Eylül 2016).

37. Mahkeme, ayrıca, başvurunun Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle de bağdaşmadığını kaydetmektedir. Dolayısıyla, başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların beyanları

(a) Başvuran

38. Başvuran, ulusal makamların, eşinin hücresinde kalan oğluyla daha fazla zaman geçirmesine izin vermeye yönelik gerekli tedbirleri almadıklarını ileri sürmüştür.

39. Başvuran, ceza infaz kurumu idaresinin, haftalık açık görüş sırasında oğluyla görüşmesine izin verdiğini kabul etmiştir. Bununla birlikte, başvuran, çocuğun annesinden ayrılması, arama yapılması ve demir kapılardan geçilmesi gibi bu görüşmelerle ilgili prosedürlerin çocuğuna sıkıntı vermesi nedeniyle bu imkândan sadece bir kez yararlanabildiklerini ileri sürmüştür. Başvuran, ayrıca, bir mahpus olarak hâlihazırda ailesiyle aylık açık görüş yapma hakkına sahip olduğunu ve dolayısıyla, ceza infaz kurumu idaresinin aylık açık görüş ziyaretleri sırasında eşi ve oğluyla görüşmesine izin veren kararının bu konuda bir gelişme olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir.

40. Başvuran, ayrıca, ceza infaz kurumunda oğluyla birlikte geçirmesine izin verilen süreye getirilen kısıtlamanın kendisi için başka bir ceza teşkil ettiğini ve çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal açıdan gelişmesini de engellediğini belirtmiştir.

41. Dolayısıyla, başvuran, ulusal makamların, çocuğun ceza infaz kurumunda babasıyla daha fazla zaman geçirmesini de kapsayan çocuğun yüksek yararını dikkate almadıkları kanaatindedir.

(b) Hükümet

42. Hükümet, başvuranın talebi üzerine, ceza infaz kurumu idaresinin, başvurana, her hafta çocuğuyla yüz yüze görüşme ve aylık açık görüş sırasında eşi ve çocuğuyla görüşme ve vakit geçirme imkânını sağladığını kaydetmiştir. Bu nedenle, Hükümet, başvuranın özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına herhangi bir müdahalede bulunulmadığını ileri sürmüştür.

43. Ancak Mahkemenin aksi kanaatte olması halinde, Hükümet, 5275 sayılı Kanun'un 83 § 1 maddesi ile Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında

Yönetmelik'in 5 § 1 (d), 9 § 1 ve 9 § 3 maddelerinin, ceza infaz kurumu idaresinin, başvuranın, kapalı görüşler sırasında çocuğu ile her hafta düzenli olarak yüz yüze görüşmesine ve çocuğunu aylık açık görüşler sırasında görmesine izin veren kararının yasal dayanağını oluşturduğunu kaydetmiştir. Hükümet, ayrıca, müdahalenin, özellikle çocuğun yüksek yararı olmak üzere başkalarının haklarının korunması ve ceza infaz kurumunda düzen ve disiplinin sağlanması meşru amaçlarını taşıdığını ileri sürmüştür.

44. Müdahalenin gerekliliğine ilişkin olarak Hükümet, yetkililerin somut davada aile birliğinin yanı sıra başvuranın oğluyla düzenli olarak görüşebilmesinin sağlanması ve sürdürülmesi için gerekli tedbirleri aldıklarını kaydetmiştir. Bu bağlamda, Hükümet, ilk olarak, başvuranın, talebi üzerine, eşi ve çocuğunun kaldığı ceza infaz kurumuna nakledildiğini belirtmiştir. Benzer şekilde, başvuranın talebi üzerine, söz konusu ceza infaz kurumunun gözlem kurulu, çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurarak, haftalık kapalı görüşleri açık görüş olarak değiştirmiş ve böylece, başvuranın ziyaret bölümünde çocuğunun yanında olmasına izin vermiştir. Gözlem Kurulu, ayrıca, başvuranın, eşinin ve oğlunun ayda bir kez birlikte açık görüş yapmasına izin vermiştir. Diğer bir deyişle, başvuran, normal koşullarda, ilgili yönetmelik uyarınca ayda bir kez açık görüş yapma hakkına sahipken, Gözlem Kurulunun kararıyla kendisine oğluyla ayda dört kez açık görüş yapma hakkı tanınmıştır. Bu bağlamda, ceza infaz kurumu idaresi, çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurarak başvuranın taleplerini kabul etmiş ve beklentilerini karşılamıştır. Bununla birlikte, başvuranın oğluyla görüşme hakkının daha da genişletilmesi, diğer mahpusların aleyhine bir iltimas anlamına gelecek ve ceza infaz kurumu idaresine aşırı bir yük getirerek ceza infaz kurumu düzenini olumsuz yönde etkileyecektir.

45. Dolayısıyla, Hükümet, yetkililerin, söz konusu zamanda dört yaşında olan çocuğun, haftalık açık görüşler ve bir saat süren aylık aile görüşleri sırasında başvuranla görüşmesine izin verilmesi yönündeki kararının, izlenen meşru amaçlarla orantısız olmadığını ve ilgili ve yeterli gerekçelerle haklı kılındığını ileri sürmüştür. Sonuç olarak, Hükümet, başvuranın Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğini iddia etmiştir.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

(a) Genel İlkeler

46. İlgili genel ilkeler, *Strand Lobben ve Diğerleri/Norveç* ([BD], no.

37283/13, §§ 202-04, 10 Eylül 2019), *Khoroshenko/Rusya* ([BD], no. 41418/04, §§ 116-26, AİHM 2015 ve bu kapsamda anılan diğer davalar), *Deltuva/Litvanya*, no. 38144/20, §§ 42 ve 44, 21 Mart 2023, ve *Subaşı ve Diğerleri/Türkiye* (no. 3468/20 ve 18 diğerleri, §§ 84 ve 88-89, 6 Aralık 2022) davalarında özetlenmiştir.

47. Mahkeme, özellikle, tutukluluğun, kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakan diğer tüm tedbirler gibi, özü itibariyle, kişinin özel ve aile hayatına kısıtlama getirilmesine yol açtığını yinelemektedir. Bununla birlikte, yetkililerin mahpusun yakın aile üyeleriyle görüşmeye devam etmesini sağlaması veya gerektiğinde bu konuda yardımcı olması mahpusun aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçasıdır (bk. yukarıda anılan *Khoroshenko/Rusya* [BD], § 106).

48. Bir çocuğun aile hayatı ile ilgili olarak, Mahkeme, uluslararası hukuk da dâhil olmak üzere, çocuklarla ilgili tüm kararlarda çocukların yüksek yararının büyük öneme sahip olduğu ve diğer tüm hususlardan önce gelmesi gerektiği görüşünü destekleyen geniş bir fikir birliği olduğunu yinelemektedir (bk. diğer kararlar arasında, *Gnahoré / Fransa*, no. 40031/98, § 59, AİHM 2000-IX; *Aliyev ve Gadzhiyeva/Rusya*, no. 11059/12, § 77, 12 Temmuz 2016; yukarıda anılan *Strand Lobben ve Diğerleri*, § 204; ve *Abdi Ibrahim/Norveç* [BD], no. 15379/16, § 145, 10 Aralık 2021).

49. Sözleşme'nin 8. maddesi, yerel makamların çocuğun ve ebeveynlerin menfaatleri arasında adil bir denge kurmalarını ve söz konusu dengeleme sürecinde, çocuğun, nitelik ve ciddiyete bağlı olarak ebeveynlerin menfaatlerinin önüne geçebilecek olan yüksek yararına özel önem verilmesini gerekli kılmaktadır (bk. yukarıda anılan *Abdi Ibrahim*, § 145). Mahkeme, bir davayı incelemesi bağlamında, kendi değerlendirmesini yerel mahkemelerin değerlendirmesinin yerine koymayı önermemektedir. Bununla birlikte, Mahkeme, yerel mahkemeler tarafından ihtilaf konusu tedbirlerin alınmasına yol açan karar alma sürecinin adil olduğuna, ilgililerin davalarını tam olarak sunmalarına imkân tanıdığına ve çocuğun yüksek yararının savunulduğuna kanaat getirmelidir (bk. *X/Letonya* [BD], no. 27853/09, § 102, AİHM 2013, ve bu kapsamda anılan diğer kararlar).

50. Devletin tedbir alma konusundaki pozitif yükümlülüğü ile ilgili olarak, bu yükümlülük, bir sonuç yükümlülüğü değil, araç yükümlülüğüdür. Dikkate alınması gereken temel husus, söz konusu makamların her bir davanın özel koşullarında makul olarak talep edilebilecek şekilde görüşmeyi kolaylaştırmak için

NAMIK YÜKSEL/ TÜRKİYE KARARI

gerekli tüm adımları atıp atmadığıdır (bk. *Suur/Estonya*, no. 41736/18, § 77, 20 Ekim 2020).

(b) Bu ilkelerin somut davaya uygulanması

51. Somut davada Mahkeme, başvuranın, hapis cezası infaz edilirken, ulusal makamların aynı ceza infaz kurumunda annesinin hücresinde kalan oğluyla yeterli zaman geçirmesine izin vermediğinden şikâyetçi olduğunu kaydetmektedir (bk. yukarıda 9. ve 12. paragraflar).

52. Mahkeme, başvuranın ceza infaz kurumundaki oğluyla görüşmesine getirilen kısıtlamaların, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına bir müdahale teşkil ettiği kanaatindedir (bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), yukarıda anılan *Deltuva*, § 38, yukarıda anılan *Subaşı ve Diğerleri*, § 78, ve bu kapsamda anılan diğer kararlar).

53. Taraflar arasında, bu müdahalenin yasalara, yani 5275 sayılı Kanun'un 83 § 1 maddesine ve Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmelerine ilişkin Yönetmelik'in 5 § 1 (d), 9 § 1 ve 9 § 3 maddelerine uygun olduğu (bk. yukarıda 16. ve 18. paragraflar) ve başkalarının haklarının korunması ve düzenin korunması gibi meşru amaçlar taşıdığı (bk. yukarıda 43. paragraf) konusunda herhangi bir ihtilaf bulunmamaktadır. Dolayısıyla, Mahkeme, söz konusu müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını tespit etmelidir.

54. Bu bağlamda, Mahkeme, çocukların bakımı ve görüşme kısıtlamalarını ilgilendiren davalarda, çocuğun yararının diğer tüm hususlardan önce gelmesi gerektiğini yinelemektedir (bk. yukarıda anılan *Gnahoré*, § 59, ve yukarıda anılan *Aliyev ve Gadzhiyeva*, § 77). Ailenin tutuklu olduğu durumlarda, ebeveyn ve çocuğun birbirlerinin yanında bulunma hakkından karşılıklı olarak yararlanmalarının aile hayatının temel bir unsuru olmasına karşın, bu durumdan yalnızca aile birliğinin sürdürülmesinin, aile hayatına saygı gösterilmesi hakkını güvence altına aldığı sonucu çıkarılamaz (bk. *Popov/Fransa*, no. 39472/07 ve 39474/07, § 134, 19 Ocak 2012). Ayrıca, Sözleşme'nin 8. maddesi, Devletlerin, mahpusun ve aile üyelerinin menfaatlerini dikkate almalarını ve bunları geniş genellemeler açısından değil, özel durumla bağlantılı olarak değerlendirmelerini gerektirmektedir (yukarıda anılan *Deltuva*, § 42).

55. Ayrıca, Mahkeme, Sözleşme metninde yer alan terimlerin ve kavramların anlamlarını tanımlamada, Sözleşme dışındaki uluslararası hukuk unsurlarını, bu unsurların yetkili organlarca yorumlanmasını ve Avrupa Devletlerinin ortak değerlerini yansıtan uygulamalarını dikkate alabilir ve almalıdır.

Uluslararası belgelerden ve Sözleşmeciler Devletlerin uygulamalarından kaynaklanan görüş birliği, Mahkemenin spesifik davalarda Sözleşme hükümlerini yorumlarken dikkate alacağı bir husus teşkil edebilmektedir (bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Demir ve Baykara/Türkiye* [BD], no. 34503/97, §§ 85 ve 86, AİHM 2008 ve *Humpert ve Diğerleri/Almanya* [BD], no. 59433/18 ve diğer 3 başvuru, § 101, 14 Aralık 2023). Bu nedenle Mahkeme, uluslararası hukuktaki norm ve ilkelerin, ceza infaz kurumunda olan ebeveynleriyle bağlarını sürdürmelerinin çocuklar açısından önemine ilişkin ilgili uluslararası belgeler (bk. yukarıdaki 23. paragraf) gibi diğer gelişmeler yoluyla geçirdiği evrimi dikkate alacaktır (bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Opuz/Türkiye*, no. 33401/02, § 164, AİHM 2009). Ancak, Mahkeme, her iki ebeveyni de tutuklu olan bir çocukla görüşme konusunun, çocuğun yüksek yararının çocukları ilgilendiren tüm eylemlerde öncelikli olarak dikkate alınması gereken bir husus olduğu ilgili uluslararası belgelerde açıkça ele alınmadığını gözlemlemektedir (bk. yukarıda 19, 20, 21 ve 23. paragraflar). Ebeveynlerinin birinden veya her ikisinden ayrı olan bir çocuğun, her iki ebeveyniyle kişisel ilişkilerini sürdürme ve çocuğun yüksek yararına aykırı olmadığı sürece de onlarla düzenli olarak doğrudan görüşme hakkı, söz konusu belgede (bk. 19. paragraf) ve çocukların ceza infaz kurumunda hapsedilen ebeveynleriyle birlikte tutulmasına ilişkin ilkesel rehberlik sağlayan uluslararası standartlarda (bk. yukarıda 21 ve 23. paragraflar) atıfta bulunulan ortak bir ilkedir.

56. Somut davada, Mahkeme, ilk olarak, yerel makamların başvuran ile oğlu arasındaki iletişimi kolaylaştırmak için gerekli tüm adımları atıp atmadıklarını değerlendirecektir. Mahkeme daha sonra, yerel mahkemelerin söz konusu kararı vermelerine yol açan karar alma sürecini ve bu mahkemeler tarafından sunulan gerekçeleri inceleyecektir (bk. yukarıda anılan *Suur*, § 93).

57. Ulusal makamların, somut davada, çocuğun yüksek yararına özel önem vererek, söz konusu menfaatler arasında adil bir denge kurup kurmadıkları sorusuna ilişkin olarak (bk. yukarıda 53. paragraf), Mahkeme aşağıdaki hususları dikkate almaktadır. Mahkeme, olay tarihinde, hem başvuranın hem de eşinin, terör örgütüne yardım ve yataklık etme suçundan üç yıl dokuz ay hapis cezasına mahkûm edilmelerinin ardından hapis cezalarının infaz edilmekte olduğunu gözlemlemektedir (bk. yukarıda 5. paragraf). Ulusal makamlar, başvuranın eşinin talebini kabul ederek, terörle ilgili suçtan hüküm giymiş olmasına karşın, kendisini

ve oğlunu Gebze Ceza İnfaz Kurumunda terörle ilgili suçlardan ziyade adi suçlardan hüküm giymiş mahkûmlar için ayrılan bölüme yerleştirmiştir (bk. yukarıda 6. paragraf). Ayrıca Mahkeme, başvuranın Amasya Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu sırada, eşi ve oğluyla düzenli olarak görüşebilmek için onların bulunduğu Gebze Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmeyi talep ettiğini kaydetmektedir. Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, başvuranın talebini kabul etmiştir (bk. yukarıda 7. ve 8. paragraflar).

58. Mahkeme, ayrıca, başvuranın Gebze Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmesinin hemen ardından ulusal makamlara bir dilekçe vererek, annesiyle birlikte söz konusu ceza infaz kurumunda kalan oğluyla daha fazla zaman geçirebilmesi için bazı tedbirler almalarını talep ettiğini kaydetmektedir. Bu bağlamda, Mahkeme, Gebze Ceza İnfaz Kurumu Gözlem Kurulunun, başvuranın talebini göz önünde bulundurarak ve insani gerekçelere dayanarak, başvuranın oğluyla haftada bir kez ve bir saat süreyle ziyaret bölümünde görüşme yapabileceğine karar verdiğini belirtmektedir. Ayrıca, Gözlem Kurulu, çocuk ve ebeveynlerin aylık görüşler sırasında bir saat süreyle görüşebileceklerine karar vermiştir (bk. yukarıda 10. paragraf). Bu kapsamda, ziyaret haklarına ilişkin ilgili Yönetmelik uyarınca, mahpusların aile üyeleriyle ayda yalnızca bir kez görüş yapma haklarının olmasına rağmen (bk. yukarıda 18. paragraf), Gözlem Kurulunun yukarıda belirtilen kararıyla, başvuranın oğlu ile ayda dört kez açık görüş yapabilmesine olanak sağlanmıştır.

59. Karar alma süreciyle ilgili olarak, Mahkeme, Gözlem Kurulu üyeleri arasında, çocukla doğrudan temas halinde olmaları ve söz konusu ceza infaz kurumunu koşullarını iyi bilmeleri nedeniyle çocuğun yüksek yararını değerlendirebilecek en iyi konumda olan ceza infaz kurumu doktoru, öğretmeni ve psikoloğunun da bulunmasını kayda değer bulmaktadır (bk. yukarıda 10. paragraf). Ceza infaz kurumu idaresi gözlem kurulu, ilgili mevzuatı ve çocuğun annesiyle birlikte ceza infaz kurumunu kadınlar bölümünde kaldığını dikkate alarak, başvuranın her hafta oğluyla vakit geçirmesine ve tüm ailenin her ay kapalı görüşler sırasında bir araya gelmesine izin verecek tedbirler almıştır (aynı paragrafta). Daha sonra başvuran, ceza infaz kurumu idaresinin kararına itiraz etme ve gözlem kurulu tarafından uygulanan görüşme düzenlemelerini uygun bulan infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesi önünde oğluyla görüşebilmesine yönelik ilave talepler sunma imkânına da sahip olmuştur (bk. yukarıda 11-13. paragraflar).

60. Bu noktada Mahkeme, başvuranın, oğlunun ceza infaz kurumunda annesinin yanından babasının yanına nakledilmesi için gerekli olan prosedürlerden geçmekten korkması nedeniyle, genişletilmiş görüşme haklarından yalnızca bir kez yararlanabildiği yönündeki beyanını dikkate almaktadır (bk. yukarıda 39. paragraf). Bu bağlamda, başvuranın görüşme haklarının genişletilmiş olduğu ve bu görüşme haklarının kullanımına ilişkin olarak ulusal makamlar tarafından uygulamada herhangi bir kısıtlama getirilmediği taraflar arasında ihtilaf konusu değildir. Bununla birlikte, başvuranın iddia ettiği üzere, çocuğun ceza infaz kurumu içerisinde nakledilmesi için gerekli prosedürleri izlemeye yönelik duygusal tepkisi nedeniyle bu imkânın uygulamada kullanılamadığı varsayılsa bile, Mahkeme, pratik temelde, bir çocuğu, hangi nedenle olursa olsun direndiği bir duruma uymaya zorlamaya çalışmanın, verimsiz ve zararlı olmasa da, boşuna olduğu bir aşamaya gelinebileceği kanaatindedir. Çocuklara karşı zorlayıcı tedbirlerin alınması istenen bir durum değildir ve bu hassas alanda sınırlandırılmalıdır (yukarıda anılan *Suur*, § 96). Özellikle, bir ebeveyn, 8. madde kapsamında, çocuğun sağlığına ve gelişimine zarar verecek bu tür tedbirlerin alınmasını isteme hakkına sahip olamaz (*Luca/Moldova Cumhuriyeti*, no. 55351/17, § 85, 17 Ekim 2023).

61. Dolayısıyla, Mahkeme, söz konusu davanın koşullarında, yerel makamların, başvuranın haftada bir kez kapalı görüşler sırasında ziyaret bölümünde oğluyla bir saat görüşmesine ve aylık açık görüşler sırasında eşi ve oğluyla bir saat görüşmesine izin vererek, kendilerinden makul olarak beklenebilecek gerekli tüm adımları attıklarını değerlendirmektedir (bk. yukarıda 50. paragraf). Mahkeme, ceza infaz kurumunun bağlamı göz önünde alındığında, başvuranın aynı ceza infaz kurumunda kaldığı sekiz ay boyunca oğluyla başka hangi yollarla daha fazla zaman geçirebileceğini ortaya koymadığına hükmetmiştir.

62. Yukarıdaki hususlar ışığında, Mahkeme, bu davanın kendine özgü koşullarında, çocuğun yüksek yararını savunmak ve başvuranın oğluyla düzenli olarak görüşmesine izin vermek için iyi niyetle önemli tedbirler almış olan ulusal makamların çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurduğu kanaatindedir.

63. Dolayısıyla Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğini tespit etmektedir.

NAMIK YÜKSEL/ TÜRKİYE KARARI
BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 27 Ağustos 2024 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Dorothee von Arnim
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Arnfinn Bårdsen
Başkan